

Richtlijnen voor het milieueffect- rapport (MER)

Kruisstraat 5 te Herveld

Juni 2010

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	3
2. HOOFDPUNTEN VOOR HET MER	4
3. ACHTERGRONDEN	5
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	6
5. MILIEUASPECTEN	8
6. VORM EN PRESENTATIE	14
7. OVERIGE PUNTEN	15

BIJLAGEN:

1. Zienswijzen en opmerkingen overleginstanties
2. Rapport Zienswijzen

1. INLEIDING

Op 12 februari 2010 ontving de gemeente Overbetuwe van Hendrix UTD namens Cobb/Hybro BV een verzoek om herziening van het bestemmingsplan voor de Kruisstraat 5 te Herveld (kadastrale gemeente Valburg, sectie K nrs. 383 en 380, sectie H nr.490), in verband met de beoogde uitbreiding van het pluimvee bedrijf van Cobb/Hybro.

Voor deze beoogde uitbreiding is een vergroting van de huidige bouwvlakken noodzakelijk. Hiervoor dient het bestemmingsplan 'Buitengebied Valburg 1998, herziening 2002' op basis van artikel 3.1 Wro te worden herzien.

Gezien de omvang van de uitbreiding dient een MER (milieueffectrapport) te worden opgesteld als onderbouwing van de door de gemeenteraad vast te stellen bestemmingsplan.

Conform de plan-m.e.r.¹ heeft de 'notitie Reikwijdte en Detailniveau' vanaf 11 maart tot en met 21 april 2010 ter inzage gelegen. Op 8 april heeft de werkgroep van de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.) een bezoek gebracht aan de locatie. De initiatiefnemer heeft samen met adviesbureau Hendriks UTD het project toegelicht en vragen van de werkgroep beantwoord.

Hieruit is gebleken dat door de specifieke bedrijfsvoering van Cobb/Hybro in feite bij de uitbreiding het aantal dierplaatsen ook de drempel van besluit-m.e.r. plicht (lijst C van het Besluit m.e.r. 1994) wordt overschreden. Dit betekent dat naast de plan-m.e.r. ook een besluit-m.e.r. doorlopen dient te worden. Beide procedures worden in elkaar geschoven en er hoeft slechts één MER opgesteld te worden.

Conform de besluit-m.e.r. heeft de 'Startnotitie milieueffectrapportage Pluimveehouderij' vanaf 6 mei tot en met 16 juni 2010 ter inzage gelegen. Tevens is de Startnotitie voor advies naar de Commissie m.e.r. en diverse overleginstaties verzonden.

De Commissie m.e.r.² heeft op 22 juni 2010 haar Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport (rapportnummer 2400-35) uitgebracht.

Dit advies van de Commissie m.e.r. is integraal overgenomen in de onderhavige Richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER) Kruisstraat 5 te Herveld.

¹ Met de term plan-m.e.r. en besluit-m.e.r. wordt de procedure bedoeld, behorend bij een ruimtelijk plan (in dit geval het bestemmingsplan/milieuvergunning)) om te komen tot een milieueffectrapport (MER).

² Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie het advies van de Commissie m.e.r. 22 juni 2010. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder *adviezen*

2. HOOFDPUNTEN VOOR HET MER

Cobb/Hybro b.v. heeft het voornemen haar pluimveefokbedrijf aan de Kruisstraat 5 te Herveld uit te breiden. In de huidige situatie houdt het bedrijf 74.400 dieren op 74.400 dierplaatsen. Cobb/Hybro b.v. heeft het voornemen om uit te breiden naar 145.482 dieren op 197.448 dierplaatsen. In de nieuwe situatie worden:

- 11 nieuwe stallen gebouwd t.b.v. het houden van (groot-)ouderdieren van vleeskuikens in opfok;
- 2 nieuwe stallen gebouwd voor het houden van (groot-)ouderdieren van vleeskuikens;
- in de bestaande stallen de dierbezetting gewijzigd;
- in enkele bestaande stallen de diercategorie gewijzigd;
- in de bestaande stallen het ventilatiesysteem gewijzigd en de uittreedsnelheid van de ventilatielucht verhoogd naar 8,5 m/s.

Omdat aanpassing van het bouwblok nodig is om het voornemen te realiseren, is een wijziging van het bestemmingsplan noodzakelijk. Voor de besluitvorming over de bestemmingsplanwijziging wordt een gecombineerde plan-/besluit-m.e.r.-procedure doorlopen. De gemeenteraad van Overbetuwe is het bevoegde gezag voor deze procedure. Eventueel kan het MER vervolgens ook worden gebruikt bij de procedure voor de aanvraag van een vergunning op grond van de Wet milieubeheer.

In deze richtlijnen is aangegeven welke informatie het MER moet bevatten. De volgende punten worden beschouwd als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval de volgende informatie moet bevatten:

- een duidelijke beschrijving en onderbouwing van alternatieven, waarbij wordt uitgegaan van de maximale mogelijkheden die het bestemmingsplan gaat bieden;
- de maximaal mogelijke gevolgen voor kwetsbare natuur, zoals Natura 2000-gebieden en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), met name de effecten door de toekomstige emissie en depositie van verzurende en vermestende stoffen door het initiatief;
- de geuremissie als gevolg van het voornemen en de invloed daarvan op de (cumulatieve) geurhinder in de omgeving;
- de fijn stofemissie als gevolg van het voornemen en de bijdrage ervan aan de fijn stofconcentratie in de directe omgeving.

Om deze hoofdpunten goed te kunnen beoordelen is van belang dat het MER bevat:

- een zelfstandig leesbare samenvatting, die duidelijk is voor burgers en geschikt is voor bestuurlijke besluitvorming;
- voldoende onderbouwend kaartmateriaal, voorzien van een duidelijke schaal en legenda. Op het kaartmateriaal moeten in ieder geval kwetsbare natuurgebieden en gevoelige objecten voor geur en fijn stof aangegeven zijn. Geef ook helder topografische namen en de afstanden van de gebieden en objecten tot het bedrijf aan;
- een heldere vergelijking van de gepresenteerde alternatieven volgens dezelfde methodiek en detailniveau.

3. ACHTERGRONDEN

3.1 Probleemstelling en doel

De aanleiding en motivatie voor het voornemen staan beschreven in paragraaf 2.1 van de startnotitie. Onderbouw in het MER het gewenste aantal dieren op de gekozen locatie en in het bijzonder het gewenste aantal dierplaatsen en wat dat betekent voor mogelijke toekomstige uitbreidingen.

3.2 Wettelijk kader en beleidskader

Hoofdstuk 3 van de startnotitie geeft al informatie over het wettelijk kader en het beleidskader. In de beschrijving van beleid en regelgeving ontbreken de volgende zaken. Gevraagd wordt die, voor zover relevant voor het voornemen, expliciet in het MER te behandelen:

- de Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz);
- het Inrichtingen- en vergunningenbesluit milieubeheer (Ivb);
- de Kaderrichtlijn Water en de relevante waterplannen van provincie, waterschap en gemeente, in verband met bescherming van aquatische ecosystemen, duurzaam watergebruik en verbeteren waterkwaliteit;
- de Waterwet;
- de Keur van het Waterschap;
- de Meststoffenwet in verband met het Uitvoeringsbesluit betreffende de opslagcapaciteit voor mest;
- de Nitraatrichtlijn;
- de Nota Ruimte;
- de Wet Milieubeheer (Wm);
- de (gewijzigde) Regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007 (RBL);
- de luchtkwaliteitseisen zoals opgenomen in de Wet milieubeheer;
- de Wet geluidhinder (Wgh) en de bijbehorende geluidsvoorschriften;
- de Provinciale streek- en milieuplannen en verordeningen;
- het gemeentelijke beleid voor het gebied, zoals het bestemmingsplan en het landschapsontwikkelingsplan;
- de Cultuurhistorische waardenkaart;
- de Gezondheid- en Welzijnswet voor Dieren (GWWD);
- de Nederlandse Richtlijn Bodembescherming (NRB).
- de Wet ammoniak en veehouderij;
- het Besluit huisvesting ammoniakemissie veehouderij;
- de Provinciale aanwijzing "zeer kwetsbare gebieden" in het kader van de hierboven genoemde Wet ammoniak en veehouderij.

In het MER moeten de consequenties en randvoorwaarden die voortkomen uit dit wettelijk kader en het beleidskader voor het voornemen worden uitgewerkt. Hierbij dient in het bijzonder - ook gelet op het feit dat wet- en regelgeving sterk in beweging zijn - rekening te worden gehouden met de te verwachten ontwikkelingen rond fijn stof. Momenteel wordt er gewerkt aan een toetsingskader luchtkwaliteit en landbouw.

3.3 Te nemen besluiten

Het MER wordt opgesteld ten behoeve van de besluitvorming over de bestemmingsplanwijziging en de Wm-vergunning.

Gevraagd wordt in het MER op te nemen welke besluiten nog meer nodig zijn voor de realisatie van het voornemen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet of een bouwvergunning.

3.4 Plan-m.e.r. en besluit-m.e.r.

Het huidige bestemmingsplan staat de uitbreiding van het bedrijf niet toe aangezien het bouwblok te klein is.

De vaststelling van een wijzigingsplan dat kaderstellend is voor m.e.r. (beoordelings)plichtige activiteiten is op grond van de Wet milieubeheer en het Besluit m.e.r. 1994 plan-m.e.r.-plichtig. Ook geldt er een plan-m.e.r.-plicht als voor een herziening van een wijzigingsplan een passende beoordeling gemaakt moet worden.² Door overschrijding van de drempelwaarden uit het Besluit m.e.r. (C-lijst) is het initiatief tevens besluit-m.e.r.-plichtig.

Er wordt een gecombineerd plan-/besluit-m.e.r gemaakt ter ondersteuning van zowel de besluitvorming over het wijzigingsplan. Voor de besluitvorming over het wijzigingsplan is het noodzakelijk dat het MER uitgaat van de maximale mogelijkheden die geboden worden in het wijzigingsplan.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

4.1 Inleiding

In de startnotitie wordt in hoofdstuk 2 een beschrijving gegeven van het voornemen. Het voorkeursalternatief en de andere alternatieven³ moeten in het MER worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. Geef een situatieschets van het plangebied en een breder studiegebied, waarin bebouwing en (ecologisch) gevoelige gebieden opgenomen zijn.

4.2 Voornemen

Ga bij de beschrijving van het voornemen systematisch in op:

- het aantal te realiseren dierplaatsen en het aantal te houden dieren;
- de uitvoering van het voornemen (per diercategorie) inclusief beschikbare oppervlaktes per dier en leefoppervlaktenormen, rekening houdend met de vigerende welzijnswetgeving;
- de stallen, inrichting en installaties door middel van een duidelijke tekening, voorzien van relevante maatvoeringen, details en legenda. In de plattegronden van de stallen moeten de geïmplementeerde codes uit de Regeling ammoniak en veehouderij (Rav)⁴ aangegeven worden, alsmede het BWL⁵ of Groen Label-nummer. Geef daarbij aan uit welke regeling het Rav-nummer komt;

² Art. 7.2a Wet milieubeheer.

³ Er wordt op gewezen dat het per 1 juli 2010 (inwerkingtreding Wet modernisering m.e.r.) geen wettelijk inhoudsvereiste meer is om een MMA op te nemen in het MER. Wel dienen nog steeds alle redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven beschreven te worden, waaronder milieuvriendelijke alternatieven.

⁴ In de startnotitie is een factor voor een huisvestingssysteem toegepast die niet voorkomt in lijst van de Rav. Voor dit systeem geldt de factor "overige huisvestingssystemen" en niet, zoals in de notitie is vermeld, een factor gebaseerd op een ASG-rapport.

⁵ Meer informatie over de BWL-nummers staat in de toelichting van Rav van 25 september 2006, nr. BWL/2006310778 (stort. 24 oktober 2006).

- de wijze waarop de dieren worden gevoerd en of er naast mengvoer ook andere voedercomponenten worden aangevoerd;
- de plaatsing en hoogte van de emissiepunten;
- de uittreedsnelheden van de ventilatielucht en het ventilatiesysteem waarmee wordt gerekend in de verspreidingsmodellen voor de emissiepunten van de stallen. Geef tevens aan wat de uittreedsnelheden zijn bij maximale ventilatie, indien gebruik gemaakt wordt van centrale afzuiging of waarbij de emissiepunten gesitueerd zijn op de kopse zijgevel van de pluimveestal. Geef dan bovendien aan hoe deze snelheden worden gerealiseerd op basis van een weerstandsberekening van het gehele ventilatiesysteem in samenhang met de capaciteit van de ventilator(en). Bepaal daarbij bij hoge luchtsnelheden van de uittredende ventilatielucht het daarmee samenhangende energieverbruik.

Geef een overzicht van de beoogde fasering en planning.

4.3 Referentiesituatie

Gevraagd wordt de actuele milieusituatie voor de veehouderij, op basis van de feitelijke dieraantallen, als basis te gebruiken voor de beschrijving van de referentiesituatie, tenzij deze aantallen hoger zijn dan in de milieuvergunning is aangegeven. In dat geval is de vergunde situatie de primaire referentiesituatie en kan de feitelijke situatie als secundaire referentie worden beschreven. Neem daarbij de autonome ontwikkelingen mee tot 2020 waarbij voldaan wordt aan de regelgeving, maar zonder (een deel van) het voornemen uit te voeren (dus geen dieren toevoegen). Vergelijk de milieueffecten van het voornemen met de huidige milieubelasting op de projectlocatie.

4.4 Alternatieven

De startnotitie geeft nog geen uitsluitsel over de te vergelijken alternatieven, althans voor het gedeelte besluit-m.e.r. Het voorkeursalternatief richt zich op maximale reductie van ammoniakemissie. Gevraagd wordt om in het MER alternatieven te vergelijken die onderscheidend zijn in de emissies van verschillende componenten (ammoniak, geur, fijn stof), de landschappelijke inpassing en archeologische waarden. De startnotitie beschrijft een alternatief dat is gebaseerd op een onderbezetting van de meeste stallen en waarbij 4 stallen wisselend leegstaan. Om de bestemmingsplanwijziging te kunnen toetsen aan normen en beleid dient het MER de maximale milieugevolgen te beschrijven van de activiteiten die de bestemmingsplanwijziging mogelijk maakt (worst case).

Het MER dient uit te gaan van de randvoorwaarden die in het bestemmingsplan worden opgenomen ten aanzien van de oppervlakte bebouwing, bouwhoogte en aantal etages en de daarbij behorende maximale dieraantallen in alle stallen en eventuele andere toekomstige ontwikkelingen. Indien uit het MER blijkt dat deze activiteiten (kunnen) leiden tot overschrijdingssituaties dienen mitigerende maatregelen beschreven te worden.

Per alternatief dient aangegeven te worden welke overwegingen aan de keuze ten grondslag liggen, zoals milieuoverwegingen, bedrijfsvoering en technische realiseerbaarheid.

Geef aan of de alternatieven kunnen voldoen aan de eisen van vigerende wet- en regelgeving, zoals de IPPC-richtlijn. De belangrijkste eis uit de IPPC-richtlijn en de Wet milieubeheer is dat de best beschikbare technieken (BBT)⁶ worden toegepast. Houd bij het bepalen van de BBT rekening met de informatiedocumenten over BBT, zoals opgenomen in de bijlage van de Regeling aanwijzing BBT-documenten (BREF'). Het kan nodig zijn om verder te gaan dan BBT, wanneer bijvoorbeeld uit de omgevingstoets blijkt dat lokale kenmerken dit vereisen, of wanneer er een minimalisatieplicht bestaat. Beoordeel in het MER of dit aan de orde is. Werk, indien dat het geval is, in het MER uit hoe voldaan kan worden aan deze extra vereisten. Ga ook in op de IPPC-omgevingstoets.⁸

5. MILIEUASPECTEN

5.1 Algemene opmerkingen

De vergelijking van alternatieven op milieuaspecten maakt duidelijk in welke mate de positieve en negatieve effecten van de alternatieven verschillen. Bij de vergelijking moeten de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken. Uit deze vergelijking kunnen eventueel nog extra te nemen maatregelen worden afgeleid, bijvoorbeeld een combinatie van technieken.

Geef van de verschillende alternatieven kwantitatief het effect aan op verzurende en vermestende stoffen, geur, fijn stof en geluid. Ga bij de beschrijving van de milieueffecten hiervan expliciet en kwantitatief in op de effecten van vrijkomende emissies en deposities, met name voor de luchtkwaliteit.⁹ Voor de overige effecten is een kwalitatieve beschrijving voldoende.

5.2 Natuur, vermeting en verzuring

Algemeen

Het MER moet duidelijk maken welke gevolgen de voorgenomen activiteit kan hebben voor de natuur. Beschrijf of er naast de natuur met een beschermde status (zie hieronder gebiedsbescherming en soortenbescherming) ook andere waardevolle natuur voorkomt in de nabijheid van het bedrijf.

Geef aan of het bedrijf naast de natuureffecten door verzurende en vermestende emissies¹⁰ nog andere natuureffecten kan hebben, zoals versterking of verdroging.

Gebiedsbescherming

In het MER moet aangegeven worden waar voor vermeting en verzuring gevoelige gebieden liggen en wat de afstand tot het bedrijf is. Gebruik hiertoe

⁶ Op basis van de Engelse term wordt ook wel gesproken van het BAT-vereiste ('best available techniques'). Dit begrip is opgenomen in Wm artikel 8.11 lid 3. Bij de bepaling van BBT voor inrichtingen, bij het verlenen van vergunningen, dient het bevoegd gezag gebruik te maken van het afwegingskader uit het Inrichtingen en vergunningenbesluit (Ivb), artikel 5a.1 (Stb. 2005, 527).

⁷ Deze BREF (Best available technology reference document) is een hulpmiddel om de best beschikbare techniek te bepalen.
⁸ Dit volgt uit de van toepassing zijnde IPPC-richtlijn. IPPC is de afkorting van Integrated Prevention Pollution and Control. Het van toepassing zijn van deze richtlijn betekent dat emissies naar bodem, water en lucht moeten worden voorkomen en, wanneer dit niet mogelijk is, zoveel mogelijk worden beperkt.

⁹ Ga minimaal in op fijn stof, ammoniak, NOx en geur.

¹⁰ De belangrijkste verzurende en vermestende stoffen zijn Ammoniak (NH₃), Stikstofoxiden (NO_x) en Zwaveldioxide (SO₂). Stikstofverbindingen hebben een vermestende werking. Voor verzuring geldt dat 1 mol zwaveldioxide 2 mol zuur levert en 1 mol stikstofoxiden of ammoniak 1 mol zuur levert.

duidelijk kaartmateriaal. Geef aan welke beschermde status de gebieden hebben (bijvoorbeeld Natura 2000-gebied¹¹, Wav-gebied, Ecologische Hoofdstructuur of beschermd natuurmonument). Geef aan wat de toekomstige emissies van het bedrijf zijn. Geef vervolgens per gebied aan:

- de (instandhoudings)doelstellingen;
- de kritische depositiewaarden van gevoelige habitattypen voor stikstof¹²;
- de heersende achtergrondconcentratie van stikstof;
- de deposities op de verschillende gebieden bij de verschillende alternatieven;
- de gevolgen van de vermestende en verzurende deposities voor de natuur.

Geef daarbij aan of er, in cumulatie met andere activiteiten, een (verdere) overschrijding ontstaat van de kritische depositiewaarden.

Als de initiatiefnemer gebruik wil maken van saldering, dient per beschermd gebied inzichtelijk gemaakt te worden:

- welke positieve effecten het opkopen van "dierrechten" en "ammoniakrechten" heeft en waar deze positieve effecten optreden in het natuurgebied;
- waar de negatieve effecten van de (nieuwe) inrichting optreden in het natuurgebied;
- waar er per saldo positieve of negatieve effecten zijn te verwachten in het natuurgebied.

Voor de vergelijkbaarheid van achtergronddepositie, kritische depositie en bijdrage van het voornemen, wordt gevraagd waar mogelijk gebruik te maken van de eenheid $N_{\text{totaal}}/\text{ha/jaar}$.¹³

Bovenstaande informatie kan gebruikt worden voor een passende beoordeling. Een passende beoordeling moet gemaakt worden als significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden (in cumulatie met andere plannen of projecten) niet kunnen worden uitgesloten. Deze moet herkenbaar worden opgenomen in het plan-MER.

Uit de Natuurbeschermingswet 1998 volgt dat een project of plan alleen mag worden vastgesteld, als uit de passende beoordeling de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets¹⁴ met succes wordt doorlopen.

Soortenbescherming¹⁵

Beschrijf welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten te verwachten zijn in het plangebied, waar zij voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt.¹⁶ Ga in op de mogelijke gevolgen van het

¹¹ Waaronder in ieder geval de Natura 2000-gebieden "Uiterwaarden Nederrijn", "Uiterwaarden Waal" en "De Gelderse Poort".

¹² De kritische depositiewaarden voor de EHS zijn opgenomen in D. Bal, H.M. Beije, H.F. van Dobben en A. van Hinsberg (2007): Overzicht van kritische stikstofdeposities voor natuurdoeltypen. Directie Kennis, Ministerie van LNV. De kritische depositiewaarden voor Natura 2000 habitattypen zijn opgenomen in H.F. van Dobben en A. van Hinsberg, (2008). Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden. Alterra-rapport 1654.

¹³ Agro Stacks drukt uit in ammoniakdepositie, maar dit is vergelijkbaar met de N_{totaal} depositie, omdat stallen nagenoeg geen andere stikstofverbindingen uitstoten.

¹⁴ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? Inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

¹⁵ Op de website www.minlnv.nl/natuurwetgeving is uitgebreide informatie te vinden over de soortenbescherming, waaronder de systematiek van de Flora- en faunawet en de vereisten voor het verkrijgen van ontheffingen voor verboden handelingen.

¹⁶ Op grond van de Flora- en faunawet en de daarop gebaseerde algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen bestaan er vier verschillende beschermingsregimes. Welk regime van toepassing is, is afhankelijk van de groep

voornemen voor deze beschermde soorten¹⁷ en bepaal of verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats¹⁸. Geef indien verbodsbepalingen overtreden kunnen worden aan welke invloed dit heeft op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Beschrijf mitigerende en/of compenserende maatregelen die eventuele aantasting kunnen beperken of voorkomen.

5.3 Geurhinder

Beschrijf in het MER:

- de geurbelasting op de gevoelige objecten in odour units. Doe dit volgens de in de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) aangegeven rekenmethode. Getoetst dient te worden op basis van artikel 3 Wgv. Door de gemeente Overbetuwe is geen geurverordening of aanhoudingsbesluit vastgesteld. Indien de gemeente bij gemeentelijke verordening volgens artikel 6 Wgv alsnog andere waarden vaststelt, dan dienen deze waarden als toetsingskader;
- betrek ook de geurbelasting op recreatieve objecten in de omgeving¹⁹;
- bij toepassing van artikel 3 lid 4 (overbelaste situaties) van de Wgv een duidelijke berekening van de wijze waarop de 50%-regeling is toegepast;²⁰
- de momenten van maximale geurhinder die per etmaal kunnen optreden. Maak een inschatting van de maximale geurniveaus die zich kunnen voordoen;
- de hoeveelheid en de keuze van het soort voer (zoals natte of droge bijproducten) en de gevolgen hiervan voor de geurhinder.

Voer, gezien de omvang van het initiatief en de omliggende woningen cumulatieve geurberekeningen uit. Betrek bij de vaststelling van de achtergrondbelasting van geurhinder²¹ de reeds aanwezige, andere veehouderijbedrijven in de omgeving van het initiatief en die nieuwe veehouderij-initiatieven waarvan de omvang en de locatie (bij benadering) bekend is. Gevraagd wordt om bij de uitwerking van de cumulatieve geurhinder gebruik te maken van bijlagen 6 en 7 van de "Handreiking bij Wet geurhinder en veehouderij".²²

5.4 Luchtkwaliteit

Vergelijking van alternatieven

Om de alternatieven onderling en met de referentiesituatie te kunnen vergelijken is het noodzakelijk om de effecten op de luchtconcentraties van in het bijzonder fijn stof (PM_{10} en $PM_{2,5}$)^{23, 24} te beschrijven, ook onder de grens-

waartoe de soort behoort. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende categorieën: tabel 1 (algemene soorten), tabel 2 (overige soorten), tabel 3 (Bijlage IV Habitatrichtlijn-/ bijlage 1 AMvB-soorten) en vogels.

¹⁷ Bij de inventarisatie van de beschermde soorten kan onder andere gebruik worden gemaakt van gegevens van het Natuurloket: www.natuurloket.nl en protocollen van de Gegevensautoriteit Natuur: www.gegevensautoriteitnatuur.nl.

¹⁸ De verbodsbepalingen zijn opgenomen in art. 8 (planten) en 9 - 12 (dieren) van de Flora- en faunawet.

¹⁹ Zienswijzen nummers 5 en 6 van Recreatiemaatschappij Rivierengebied B.V. en JoJo Management B.V. wijzen op de mogelijke negatieve gevolgen die zij zullen ondervinden bij het uitvoeren van het voornemen.

²⁰ Zie <http://www.infomil.nl/publish/pages/65710/handreikingwetgeurhinderenveehouderijversie5maart2.pdf>, pag. 20

²¹ De rekenmethodiek, V-stacks gebied, adviseert te werken met een bereik van 2 km. rondom het initiatief. Houdt deze afstand aan voor het in kaart brengen van de achtergrondbelasting van geur (cumulatieve geurhinder).

²² InfoMil, aanvulling van 1 mei 2007, op de Handreiking bij Wet geurhinder en veehouderij van de versie 1.0, 6 maart 2007.

²³ Vanwege de heersende problematiek t.a.v. fijn stof en het feit dat intensieve veehouderijen een belangrijke bron van fijn stof zijn, wordt fijn stof met name genoemd. Dat laat onverlet dat ook voor de andere stoffen uit de Wet milieubeheer moet worden aangetoond dat voldaan wordt aan de geldende normen (bijvoorbeeld NO_2).

²⁴ Op termijn moeten voor toetsing aan de Wet milieubeheer ook de consequenties van het voornemen op $PM_{2,5}$ in beeld worden gebracht. Momenteel is in de beschikbare literatuur nog maar weinig bekend over het precieze aandeel van $PM_{2,5}$ in PM_{10} . De verwachting is echter dat de $PM_{2,5}$ -emissie bij intensieve veehouderijen beperkt is. Op dit moment wordt daarom

waarden.²⁵ Daarbij kan gebruik worden gemaakt van berekeningen die voldoen aan de Regeling Beoordeling Luchtkwaliteit 2007.²⁶ Presenteer de resultaten van de berekeningen middels verschilcontourenkaarten²⁷ en geef per contour de hoeveelheid en ligging aan van woningen en andere gevoelige objecten en groepen.²⁸

Laat zien welke alternatieven en mitigerende maatregelen mogelijk zijn om fijn stofemissies zoveel mogelijk te voorkomen, dan wel de luchtkwaliteit te verbeteren.

Toetsing aan wettelijke eisen

Momenteel maakt geen enkele intensieve veehouderij als '*in betekenende mate*'-project onderdeel uit van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL). Maak, indien het initiatief zich wel als '*in betekenende mate*' kwalificeert²⁹, aannemelijk dat met het voornemen wordt voldaan aan de luchtkwaliteitseisen opgenomen in de Wet milieubeheer, of geef aan hoe het betreffende voornemen is aangemeld in het NSL.

Indien het initiatief zich als '*niet in betekenende mate*' kwalificeert, dient aannemelijk te worden gemaakt dat de toename van de concentratie minder dan 3% van de grenswaarde bedraagt. Maak duidelijk dat voldaan kan worden aan de anticumulatiebepaling opgenomen in de AMvB '*niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen)*'.³⁰

5.5 Overige aspecten

5.5.1 Verkeer en vervoer

Besteed in het MER aandacht aan de verkeersaantrekkende werking van het voornemen en de gevolgen daarvan voor verkeersveiligheid en leefmilieu (geluid en trillingen, luchtkwaliteit). Geef de verwachte aantallen verkeersbewegingen en ga in op de herkomst en bestemming. Ga – in het geval van onzekerheden over mogelijke toe- en afvoerroutes – uit van scenario's, waaronder minimaal een 'worst case' scenario. Geef aan hoe het zware verkeer zo snel en veilig mogelijk wordt afgewikkeld naar het hoofdwegennet.

5.5.2 Geluid

Breng in het MER de geluidsbelasting door het voornemen in beeld, toets aan geldende wet- en regelgeving en geef aan in welke mate dit gevolgen voor de omgeving heeft. Ga daarbij minimaal in op:

nog niet gevraagd de gevolgen voor de PM_{2,5}-concentraties in beeld te brengen. Geadviseerd wordt echter nieuwe kennisontwikkelingen hieromtrent nauwlettend te volgen.

²⁵ Ook onder de huidige luchtkwaliteitsgrenswaarden kunnen immers nog aanzienlijke gezondheidseffecten optreden.

²⁶ Gebleken is dat in de GCN-bestanden de veehouderijbedrijven niet altijd goed gesitueerd zijn. Dit komt doordat in de GCN-bestanden de lokatie is gebaseerd op het postadres van bedrijven en niet op de daadwerkelijke locatie. De Commissie adviseert daarom bij de berekening van de effecten van het voornemen voor fijn stof zonodig de GCN-gegevens te corrigeren op basis van vigerende vergunningsgegevens.

²⁷ Gebruik hiervoor klassebreedtes van 1,0 µg/m³ of minder, indien klassebreedtes van 1,0 µg/m³ onvoldoende onderscheidend zijn.

²⁸ Gebruik hiervoor de zogeheten Adres Codering Nederland (ACN)-bestanden. Denk bij gevoelige objecten aan kinderdagverblijven, scholen, verpleeg- en verzorgingshuizen en woningen. Gevoelige groepen zijn bijvoorbeeld kinderen, ouderen en mensen met long- of hartziekten.

²⁹ Dit is het geval als de toename van de concentratie door het project meer dan 3% van de grenswaarde bedraagt.

³⁰ Zie artikel 5 van deze AMvB. Dit is het geval als projecten gebruik (zullen) maken van dezelfde ontsluitingsstructuur en aan elkaar (zullen) grenzen, dan wel in elkaars directe nabijheid (zullen) zijn gelegen tot een afstand van ten hoogste 1000 meter vanaf de grens van de desbetreffende locatie of inrichting. Dit speelt niet als de toename van de concentraties ter plaatse niet meer bedraagt dan 0,1 µg/m³.

- de geluidsemissies en –immissies (op geluidgevoelige bestemmingen) voor de dag-, avond-, en nachtperiode, voor de representatieve bedrijfssituatie, inclusief regelmatig terugkerende geluidspieken, zoals het laden of lossen van pluimvee, eieren, voer en mest;
- de geluidsbelasting vanwege het (extra) vrachtverkeer dat gerelateerd is aan de inrichting. Geef daartoe een kwalitatieve beschrijving van de geluidsbelasting in de dag-, avond- en nachtperiode, op het wegennet in de directe omgeving van de inrichting en de bijdrage van de inrichting hieraan. Voer deze beschrijving kwantitatief uit wanneer een knelpunt kan ontstaan voor omliggende woningen.³¹

5.5.3 Klimaat en Energie

Geef aan in hoeverre de uitstoot van broeikasgassen kan worden geminimaliseerd. Betrek hierbij naast onderstaande aspecten rond energieverbruik in ieder geval CO₂-zuinig bouwen, aanpassingen in voer ten behoeve van een reductie in methaanemissie en de wijze en duur van de mestopslag³².

Geef in het MER in hoofdlijnen de energiehuishouding voor het voornemen weer, bijvoorbeeld in de vorm van stroom- en gasverbruik per dier. Beschrijf de ambitie op het gebied van energiebesparing en eventueel te nemen energiebesparende maatregelen. Geef daarbij aan welke energiebesparing wordt verwacht.

5.5.4 Veiligheid en gezondheid

Breng de effecten van het voornemen op de veiligheid en gezondheid van mensen in beeld.

Ga, indien van toepassing, in de beschrijving van de veiligheid in op de opslag en verwerking van zuur ten behoeve van de luchtwassers.

Geef zo goed mogelijk de kans weer op, en de aard van, calamiteiten en storingen die tot milieu- of dierenwelzijnsproblemen kunnen leiden. Beschrijf ook de te nemen maatregelen om de gevolgen zoveel mogelijk te beperken.

Beschrijf in het MER de risico's met betrekking tot zoönosen³³, zoals MRSA, en de reeds genomen maatregelen en de mogelijke maatregelen die getroffen kunnen worden om de risico's voor de omgeving zoveel mogelijk te beperken³⁴.

Onlangs is een consortium³⁵ in opdracht van het Ministerie van VWS gestart met een onderzoek naar de relatie tussen intensieve veehouderij en gezondheidsproblemen. Geadviseerd om ontwikkelingen hieromtrent goed te volgen.

³¹ Dit is aan de orde wanneer woningen zich vlakbij de in- of uitrit van het bedrijf bevinden. Hier zal de geluidsbelasting zwaarder zijn door optrekkend of afremmend verkeer. Gebruik bij de beoordeling of een knelpunt aan de orde is de circulaire van 29 februari 1995 "Geluidhinder veroorzaakt door het wegverkeer van en naar de inrichting".

³² Mestopslag kan veel uitstoot van CO₂ en CH₄ veroorzaken.

³³ Een zoönose is een ziekte die kan worden overgedragen van dieren op mensen.

³⁴ Maak hierbij gebruik van het RIVM briefrapportnr. 215011002: Volksgezondheidsaspecten van veehouderijmegabedrijven in Nederland. Zoönosen en antibioticumresistentie.

³⁵ Hieraan nemen de volgende partijen deel: het IRAS (Institute for Risk Assessment Sciences) van de Universiteit Utrecht, het Instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg (NIVEL), het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en het bureau Gezondheid, Milieu & Veiligheid van de GGD'en Brabant/Zeeland.

5.5.5

Veewetziekten

Geef aan welke situatie er ontstaat wanneer, bijvoorbeeld ten gevolge van veewetziekten, een vervoers- of exportverbod wordt ingesteld en welke maatregelen worden genomen om binnen het bedrijf dieropvang te realiseren. Geef hierbij aan welke milieueffecten dergelijke maatregelen met zich meebrengen, ook door de eventuele noodzaak om mest langer op te slaan en de wijze van opslag.

5.5.6

Water en bodem

Breng de effecten van het voornemen op het watersysteem in beeld. Besteed daarbij aandacht aan:

- de waterbalans van de bedrijfsmatige processen (bedrijfswatersysteem);
- de waterhuishouding van het hele plangebied (hemelwatersysteem);
- de maatregelen om verontreiniging van grond- en oppervlaktewater te voorkomen;
- de locaties en het ruimtebeslag van de infiltratievoorzieningen en de buffers³⁶;
- de onttrekking van grondwater tijdens de bouw van de stallen. Breng de mogelijke consequenties voor de waterhuishouding in beeld.

Geef in dit verband ook aan hoe en hoeveel water via een eigen bron wordt gewonnen en wat dit betekent voor de grondwaterstand. Geef aan hoe reinigings-, spoel- en regenwater worden opgeslagen en afgevoerd.

Geef daarnaast aan hoe verspreiding van relevante aanwezige schadelijke stoffen via de bodem voorkomen wordt. Bespreek daarbij, indien van toepassing, in ieder geval de opslag en verwerking van het spuiwater (de wijze van verwerking/afvoer en de hoeveelheid water) ten behoeve van de chemische of gecombineerde luchtwassers.

5.5.7

Landschap en Cultuurhistorie

In een agrarische omgeving kunnen archeologische resten, waardevolle cultuurhistorische elementen en karakteristieke landschappen voorkomen^{37,38}, zoals bijvoorbeeld oude boerderijen en karakteristieke houtwallen. Neem in het MER een beschrijving op van de archeologische verwachtingswaarden, cultuurhistorische waarden en landschapselementen, als basis voor de effectbeschrijving van alternatieven en varianten. Indien er mogelijk archeologische waarden aanwezig zijn, dient dit door middel van inventariserend veldonderzoek verder in beeld te worden gebracht. Beschrijf indien aanwezig hoe effecten op archeologische resten, waardevolle cultuurhistorische elementen en karakteristieke landschappen voorkomen of beperkt zullen worden.

Geef in het MER aan hoe de nieuwe stallen optimaal landschappelijk worden ingepast.³⁹ Geadviseerd wordt in het MER per alternatief een visualisatie van de situering van de stallen op te nemen.

³⁶ Deze dienen om vertraagde lozing van hemelwater dat niet kan worden geïnfiltreerd in de bodem te bewerkstelligen.

³⁷ Zienswijze nr. 4 van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed stelt dat de nieuw te bouwen stallen 5 t/m 14 in het voorliggende plan gedeeltelijk lijken te zijn gepland op het archeologische monument 4274. Geadviseerd wordt om in de MER-procedure voor deze stallen een onderzoek naar alternatieve locaties te doen, rekening houdend met en afhankelijk van de resultaten van het archeologisch vooronderzoek.

³⁸ Zienswijze nummer 3, provincie Gelderland, geeft aan dat voor het gehele plangebied volgens de gemeentelijk kaart een onderzoeksverplichting geldt. Tevens dient te worden onderbouwd waarom voor 20 boringen per ha. wordt gekozen.

³⁹ Zienswijze nummer 2, Stadsregio Arnhem Nijmegen gaat in op de landschappelijke inpassing en de versterking van de kwaliteiten in het omliggende gebied.

6. VORM EN PRESENTATIE

Om de onderlinge vergelijking van alternatieven te verduidelijken wordt gevraagd om in één visueel toegankelijk overzicht de beoordeling van de alternatieven op de meest onderscheidende effecten te verwerken. Dit betekent dat het MER helder en gestructureerd moet zijn zodat de milieu-informatie goed is terug te vinden. Daarmee wordt de onderlinge vergelijking vergemakkelijkt. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet op dezelfde wijze en met het zelfde detailniveau plaatsvinden. Bij de vergelijking moeten de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Verder wordt aanbevolen om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen.

7. OVERIGE PUNTEN

Evaluatieprogramma

Het bevoegd gezag moet bij het besluit over het bestemmingsplan en de milieuvergunning aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden. Dit dient om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling om in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek op te nemen. Er bestaat een sterke koppeling tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

Belangrijk is daarnaast een evaluatiemoment af te spreken waarbij de ontwikkeling van de depositie wordt afgezet tegen de nagestreefde ontwikkeling. Daarbij past een plan van aanpak in geval de nagestreefde depositiewaarde niet wordt gerealiseerd. Dit maakt tijdige bijsturing mogelijk.

Voor de onderdelen 'leemten in milieu-informatie' en 'samenvatting van het MER' wordt gevraagd de wettelijke voorschriften op deze punten te volgen.